

Les accions nacionals front el canvi climàtic

Rosa GILI i CASALS

Ja fa molt temps que parlem del canvi climàtic, essencialment perquè en notem les conseqüències any rere any. S'esmenta, buscant una apreciada consolació, que el clima al món ha seguit múltiples canvis, i això de manera cíclica. Tanmateix les accions de l'home d'aquests darrers segles no són inofensives i estan accelerant de manera dramàtica els efectes negatius sobre el nostre planeta.

Els estius són cada cop més secs i amb temperatures més elevades; als hiverns, cada any patim més per la neu, que o bé ens falta o arriba en moments prematurs o tardans. Mentre en certs indrets del planeta la manca d'aigua és un drama per a la vegetació i de manera evident per als seus habitants, cada dia coneixem més inundacions repetides en altres parts de món. El mateix departament de Medi Ambient del nostre Govern, en l'informe del 2015, que especificava les contribucions previstes en l'àmbit andorrà per la 21a sessió de la Conferència de les Parts a París (COP21) dins del Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic, reconeixia conseqüències a Andorra. Efectivament l'evolució a Andorra confirma una tendència a l'alça de les temperatures d'aproximadament un 0,20 °C/dècada per valors mitjans i precipitacions anuals que experimenten una baixa d'almenys 45 mm/dècada (1950-2012). Segons el Govern, aquestes variacions es traduiran sens dubte en impactes sobre els recursos hídrics i la innivació, i per tant sobre el turisme lligat als esports d'hivern, pilar fonamental de l'economia andorrana.

Així doncs, els científics adverteixen fa dies que cal ser part proactiva en aquest fenomen i de fet, els països més conscienciats van actuant de manera a frenar els efectes negatius de l'activitat de l'home. La COP21 aprovava el passat desembre l'històric Acord de París contra el canvi climàtic, ratificat per 175 països, que van acordar limitar l'augment de la temperatura global per sota dels 2 graus centígrads i esforçar-se per tal que l'augment es mantingui a 1,5 graus i això reduint les emissions de gasos hivernacle.

La indústria, els transports, les calefaccions i també la incineració de residus són generadors

de gasos hivernacles que incideixen en l'atmosfera. A casa nostra, la indústria està poc desenvolupada però sí que ens afecten els altres elements. Últimament s'han tirat endavant iniciatives per fomentar vehicles menys pol·luents, i això és positiu, però les institucions públiques han de posar més recursos a incentivar energies sostenibles, com poden ser la biomassa, l'energia solar, la hidràulica, l'eòlica (en alguns indrets) i altres fonts més respectuoses amb el medi ambient, així com potenciar aïllaments més eficients a totes les llars per reduir el consum energètic.

En referència al tractament de residus, l'any 2008 sortia la Directiva marc europea 2008/98/CE que estableix una jerarquitació per eficiència, privilegia primer la prevenció en la seva producció, seguint per la seva reutilització, el reciclatge *a posteriori* i en les dues darreres places, la valorització energètica i l'eliminació feta de manera segura i en condicions respectuoses pel medi ambient com a últim recurs. Vuit anys després de l'aparició de la norma, el nostre país queda lluny del que podria ser en matèria de tractament de residus. Certament, la prevenció en la producció és més complicada que arreu, ja que tenim poca producció agrària o d'altres productes. Efectivament un primer nivell és retornar als incentius en la recuperació d'envasos com es feia fa molts anys –tot i que més per necessitat que per motivació ecològica– però l'èxit d'aquestes accions depèn clarament en primera instància de la voluntat del productor. Després calen polítiques d'educació de la població però certament és difícil si els nostres proveïdors (supermercats o altres) no estan conscienciats, interessats i preparats en aquest sentit. Caldria poder retornar ampolles buides, de cava, de xampany, de suc de fruita o altres caixes o embolcalls per ser reomplerts i fer pagar més aquell consumidor que no retorna els envasos. El no-subministrament de forma gratuïta de bosses de plàstic ha fet canviar hàbits en les nostres societats; per tant és totalment factible que ens hi puguem acostumar. En alguns països, existeixen màquines per recuperar envasos i cada cop es potencia més la compra a granel per evitar l'excés d'embolcalls. No són accions miraculoses d'un dia per l'altre però sí útils al llarg termini i amb perseverança.

Andorra, de ben segur, ha progressat en el tractament d'envasos aquests darrers anys; tanmateix hi ha encara molt marge de maniobra per millorar. Segons un gràfic publicat per Eurostat l'any 2013 facilitat pel mateix Govern, Andorra presentaria bones dades en reciclatge. Malauradament el percentatge d'incineració de residus seria encara elevadíssim en relació amb els percentatges de la Unió Europea i convé destacar la nul·la representació de compostatge. Segons les dades del Govern, en l'anàlisi de la composició de la bossa d'escombraries, el paper i el cartró representen un 25%, els envasos un 14%, el vidre un 5%, els tèxtils un 11%, altres residus un 11% i la part més important seria la dels residus orgànics, amb un 34% de la bossa d'escombraries.

Així doncs, malgrat les recomanacions de la directiva europea i les insistències del PS en aquest sentit des de fa anys, encara avui estem en el procés d'iniciació de la recollida selectiva de la matèria orgànica. Només es coneix des de fa poc una petita prova pilot al Pas de la Casa en aquest àmbit que per la quantitat de residus que tracta és més anecdòtica que eficient. Segurament en un país en el qual costa molt trobar terrenys per a l'interès general, és difícil posar en marxa noves infraestructures però sens dubte beneficiarien el nostre medi ambient, la salut pública i donarien llocs de treball. És obligació de l'Estat treballar per aconseguir-ho.

No s'entenen tampoc uns objectius del Pla nacional de residus poc ambiciosos el 2015, un 25% en la recollida d'envasos davant el 80% per al vidre i del 75% del paper i el cartró. És evident que una gran part de l'èxit en la recollida de residus rau en les pràctiques de cadascú de nosaltres però és clar que les actuacions de les institucions públiques, a través de campanyes educacionals que consciencien sobre l'interès del reciclatge i de la posada a disposició de punts de recollida propers i fàcils d'accés, són clau en l'assoliment de bones polítiques de col·lecta de residus.

D'altra part, vistes les dades de reciclatge molt dispars entre parròquies donades pel mateix Govern en l'última compareixença de Medi Ambient, caldria plantejar seriosament un tractament únic dels residus per part del Govern. Aquest tema hauria de tractar-se en el marc de la modificació propera de la Llei qualificada de delimitació de competències dels Comuns. El tema s'ho val i mereix que tots els recursos vagin en un mateix sentit i que no es prestin a interpretacions diferents segons les corporacions comunals. Si realment volem millorar en el tractament eficient dels nostres residus, hem de reflexionar sobre si ens podem permetre tants interlocutors, que a més de desdoblar recursos de coneixement i d'infraestructures, poden fer perdre eficiència.

Malauradament i molt important, un altre aspecte que no podem obviar és que aquests darrers anys hem sigut presoners d'unes decisions polítiques que han marcat una línia en matèria de tractament de residus i no forçosament la millor. Construir un centre de tractament de residus com CTRASA, desproporcionat en relació amb les nostres necessitats d'incineració, ha dificultat l'exploració i la posada en pràctica de mesures més avantguardistes mediambientalment parlant. Sens dubte, els interessos econòmics que es van crear amb la construcció de la infraestructura i en relació amb el seu finançament van condicionar de manera clara les actuacions dels diferents governs en referència al tractament dels residus. Calia rendibilitzar la infraestructura, era necessari alimentar el monstre, ja que en cas contrari el Govern havia d'indemnitzar els inversors. Durant molt de temps hem sigut esclaus d'unes decisions que van posar al capdavant l'interès economicista enfront de qualsevol altre (medi ambient i salut pública). A més, encara que últimament no se'n parli gaire públicament, Andorra fins i tot ha plantejat importar residus de comarques veïnes per rendibilitzar la instal·lació.

Des de l'any 2013, CTRASA ja no té inversors privats, la gestió és únicament pública. Això hauria pogut servir per alliberar la infraestructura de la pressió econòmica que únicament buscava el millor rendiment. Ara bé, de moment, l'aposta del Govern continua sent al voltant del forn incinerador.

Certament s'albira una certa millora a buscar a valorar l'energia creada per incineració i cogeneració; però la inversió de prop de 15 milions d'euros que ha fet el Govern imposa la continuïtat del funcionament del forn incinerador, tal com es va plantejar inicialment, gestionant els residus segons els últims llocs de la jerarquització establerta per la directiva marc europea del 2008. Compartim la necessitat de treballar per aconseguir diversificar la producció d'energia; tanmateix aconseguir-ho mitjançant incineració no és la millor opció. El nostre país necessita prioritàriament orientar-se per aconseguir fonts d'energia sostenibles i renovables i així apostar per les fórmules més avantguardistes en l'àmbit mediambiental.

Andorra ha de complir els seus compromisos internacionals en matèria de medi ambient, com ho han de fer tots els països. Hem de lluitar com millor sapiguem pel nostre planeta i actuar per reduir el canvi climàtic pel bé de tots els habitants de la Terra.

Rosa Gili i Casals,
química i consellera general del grup parlamentari mixt pel Partit Socialdemòcrata (PS)